

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10846

Tarih : 05.03.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Engelli Kadınların Sosyal Haklarının İyileştirilmesi ve İstihdamının Sağlanmasına Dair
Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 05/03/2025

Ayten Kordu

Tunceli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler , Kadın Erkek Fırsat Eşitliği , Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 10-3-2025	Esas No: 2/2980

T.C. M. KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
06 Mart 2025
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
06 Mart 2025
No: 1594286

GENEL GEREKÇE

Engelli yurttaşlar, özellikle de engelli kadınlar, Türkiye'de sosyal, ekonomik ve istihdam alanlarında birçok engelle karşılaşmaktadır. Engellilerin çalışma hayatına katılımını artırmak için mevcut iş yasalarında belirlenen engelli çalıştırma kotası yetersiz kalmaktadır. Özel sektör için %3 ve kamu sektörü için %4 olarak uygulanan engelli istihdam kotası, özellikle engelli kadınların iş gücüne katılımını teşvik edici olmaktan uzaktır.

Engelli kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, işveren önyargıları ve fiziksel erişilebilirlik eksiklikleri gibi çok boyutlu engellerle karşılaşmaktadır. Bu nedenlerle, engelli kadınlar için en az %5 olmak üzere toplamda %10 engelli çalıştırma kotası zorunluluğu getirilerek istihdam imkânlarının artırılması gerekmektedir. Aynı zamanda, engelli kadınların sosyal yaşama katılımını güçlendirmek için maddi desteklerin artırılması ve sosyal teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi zorunludur.

Bu kanun teklifi ile engelli yurttaşların çalışma hayatına etkin katılımı sağlanarak toplumsal eşitlik güçlendirilecek, işverenlerin engelli istihdamına yönelik sorumlulukları artırılacak ve engellilerin bağımsız yaşama hakkı desteklenecektir.

Engelli kadınlar, toplumun en dezavantajlı gruplarından biridir. Hem engellilik hem sağlamlılık anlayışının dayatmaları hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliğine maruz kalmaları, engelli kadınların yaşam kalitelerini düşürmekte, sosyal hayata katılımlarını zorlaştırmaktadır. Türkiye'de engelli bireylerin hakları, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'la düzenlenmiş olmakla birlikte, engelli kadınların ihtiyaçlarına özel bir yaklaşım eksikliği görülmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesi, engelli kadınların toplumsal hayata daha aktif katılmalarını sağlayacak, aynı zamanda sosyal adaleti pekiştirecektir.

Bu kanun teklifi, engelli kadınların ekonomik, sosyal, psikolojik ve hukuki desteklerinin artırılması, sağlık hizmetlerinden eşit yararlanmaları, eğitim ve istihdam fırsatlarının iyileştirilmesi amacıyla hazırlanmaktadır. Ayrıca, engelli kadınların maruz kaldığı şiddetle mücadele için etkin önlemler alınması gerekliliği de vurgulanmaktadır.

Sonuç olarak, bu kanun değişikliği, engelli kadınların yaşam kalitesini iyileştirmeyi, engellilerin bağımsız yaşam koşullarını oluşturmak için eşitleyici mekanizmaların artırılması, toplumsal eşitliği sağlamak adına önemli adımlar atmayı ve engelli kadınların haklarının daha geniş bir çerçevede korunmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bu değişikliklerin hayata geçmesi, engelli kadınların toplumsal hayata daha fazla katkı sunmalarını ve kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlayacaktır.

ENGELLİ KADINLARIN SOSYAL HAKLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ VE İSTİHDAMININ SAĞLANMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; engelli bireylerin ve özellikle engelli kadınların ekonomik ve sosyal yaşama aktif katılımını artırmak, iş hayatında ayrımcılığı önlemek ve engelli istihdamını teşvik etmektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Kanun engellileri, ailelerini, engellilere yönelik hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile ilgilileri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Kanunda geçen;

- a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığını,
- b) Engelli birey: Fiziksel, zihinsel, ruhsal veya duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen bireyi,
- c) Engelli kadın: Engelli raporu bulunan kadın bireyi,
- ç) İşveren: Kamu veya özel sektörde işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişileri, ifade eder.

Engelli istihdam kotası

MADDE 4- (1) Kamu Kurum ve kuruluşları 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda en az yüzde 5'i kadın olmak üzere yüzde 10 oranında engelli çalıştırmak zorundadır. Yüzde 10'un hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (yurt dışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınır.

(2) 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör iş yerlerinde ve kamu iş yerlerinde en az yüzde 5'i kadın olmak üzere yüzde 10 engelli çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla iş yeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.

(3) 4857 sayılı Kanun kapsamında ilgili kurum ve kuruluşlarında engelli istihdam kotasının doldurulup doldurulmadığı Bakanlık tarafından her ay kontrol edilir. Takip eden ay

içerisinde kota gereği olan istihdam sağlanır. Kotanın tamamlanmasında kurumun en üst atamaya yetkili amiri sorumludur.

(4) 657 sayılı Kanun kapsamında kamu kurumlarında yüzde 10 engelli istihdam kotasının doldurulup doldurulmadığı her yıl mayıs ayında Bakanlık tarafından kontrol edilir. Takip eden yıl bütçe dönemine uygun istihdam sağlanır. Kotanın tamamlanmasında kurumun en üst atamaya yetkili amiri sorumludur.

(5) Özel sektör işverenlerinin çalıştırdıkları her bir engelli için asgari ücret düzeyindeki sosyal güvenlik primi işveren paylarının tamamı Hazine ve Maliye Bakanlığınca karşılanır.

(6) Bu madde hükümlerine aykırılık hâlinde Bakanlık tarafından işverenlere asgari ücretin on katına kadar idari para cezası uygulanır.

Engelli kadınların eğitim hakkı

MADDE 5- (1) Hiçbir gerekçeyle engelli kadınların eğitim alması engellenemez. Engelli kadınlar, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.

(2) Genel eğitim sistemi içinde engelli kadınların her seviyede eğitim almasını sağlayacak bütünleştirici planlamalara yer verilir.

(3) Milli Eğitim Bakanlığı, örgün eğitim programlarına farklı nedenlerle geç başlamış engelli kadınların bu eğitime dâhil edilmesi için gerekli tedbirler alır.

(4) Üniversite öğrencilerinden engelli kadınların öğrenime etkin katılımlarını sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu koordinasyonunda, yükseköğretim kurumları bünyesinde, engellilere uygun araç-gereç ve ders materyallerinin, uygun eğitim, araştırma ve barınma ortamlarının temini ile eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunların çözümü gibi konularda çalışma yapmak üzere Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezleri bünyesinde Engelli Kadınlar Danışma ve Koordinasyon Merkezleri kurulur.

(5) Engelli kadınlara barınma ortamlarının temininde öncelik tanınır.

(6) Engelliler Danışma ve Koordinasyon Merkezi ile Engelli Kadınlar Danışma ve Koordinasyon Merkezlerinin çalışma usul ve esasları Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulunca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(7) İşitme engelli kadınların eğitim ve iletişimlerinin sağlanması amacıyla Türk işaret dili sistemi oluşturulur. Bu sistemin oluşturulmasına, geliştirilmesine ve uygulanmasına yönelik

Çalışmaların esas ve usulleri Bakanlığın koordinatörlüğünde, Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk Dil Kurumu Başkanlığınınca müştereken çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(8) Engelli kadınların her türlü eğitim, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kabartma yazılı, sesli, elektronik kitap; alt yazılı, işaret dili tercmeli ve sesli betimlemeli film ve benzeri materyal temin edilmesine ilişkin gerekli işlemler Mill Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığınınca yürütülür.

Engelli kadınların sağlık hizmetlerine erişimi

MADDE 6- (1) Engellilik durumu sağlık raporu ile belgelendirilen kadınlardan sağlık hizmetlerinden katılım payı alınmaz.

(2) Engelli kadınlara sağlık hizmeti sunumunda öncelik tanınır. Verilecek ncelikli hizmetin usul ve esasları Bakanlığın görüşü alınarak Sağlık Bakanlığınınca belirlenir.

Engelli kadınların şiddetle mücadele hakları

MADDE 7- (1) Bu Kanun kapsamında engelli kadınlarla ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mlk amir tarafından karar verilebilir:

a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

c) Psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

) Hayati tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık btcesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imknının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hllerde birinci fıkranın (a) ve () bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi

takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Bu Kanun kapsamında engelli kadınlarla ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Değiştirilen hükümler

MADDE 8-(1) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 53 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kamu Kurum ve kuruluşları bu Kanuna göre çalıştırdıkları personele ait kadrolarda en az yüzde 5’i kadın olmak üzere yüzde 10 oranında engelli çalıştırmak zorundadır. Yüzde 10’un hesaplanmasında ilgili kurum veya kuruluşun (yurt dışı teşkilat hariç) toplam dolu kadro sayısı dikkate alınır.”

(2) 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İşverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör iş yerlerinde ve kamu iş yerlerinde en az yüzde 5’i kadın olmak üzere yüzde 10 engelli çalıştırmakla yükümlüdürler. Aynı il sınırları içinde birden fazla iş yeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır.”

Kamuda kadın engelli istihdamı

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten 31/12/2030 tarihine kadar kamu kurumlarındaki engelli istihdam kotasını tamamlamak amacıyla her yıl en az 10.000 engelli kadın istihdam edilir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar ilgili Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük

MADDE 9- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.